

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologia Polemica

Burghaber, Adam

Fribvrgi Helvetiorvm, 1678

De Causa scribendi, Objecto Controversiarum nempe de Fide, & Partitione
hujus libri Polemici.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72462](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72462)

INGRESSUS

DE CAUSA SCRIBENDI DE OBJECTO, ET DE
Partitione hujus Operis Polemici.

I. (I)

ACTUM agere forsitan alicui videor, dum tot tantisque libris, qui de rebus Fidei inter Catholicos atque heterodoxos controversis agunt, unum addere molior; quis enim ex omnibus fidei articulis vel unus est, qui à pluribus ac doctissimis viris contra quosvis hæreticorum insultus non est clarissimè in lucem datus, fortissimè propugnatus, & autoritatis ac rationis momentis firmissimè roboratus? Non negaverim, ita videri posse.

Causa scribendi hoc opus.

Nihilominus post omnes libros de rebus Fidei controversis hæcenus impressos unus maximè in Germania desideratur, qui solus id præstet, in quo cuncti alij desiderium non explent. Nam plerique omnes libri, qui hæcenus in lucem prodierunt, vel particulares tantum sunt de una sola aut paucis materijs tractantes: vel si de omnibus rebus controversis agunt, nimis prolixi sunt, ac mole sua & emptu & lectu difficiles. Methodus in plerisque etiam talis cernitur, ut Lector doctrinam catholicam, quæ imprimis attendi debet, non clarè perspiciat, sed inter ipsas hæreses inspersam eruere debeat, prius falsà hæreticorum doctrinam, quam ipsam Catholicorum veritate imbutus. Sunt quoque, qui sola Sacra Scripturæ effata proferant, aut mera Conciliorum ac Patrum testimonia allegent, & tam ex istis, quam illis cumulum struant, ac chartas impleant, relictis cæteris, quæ ad doctrinas Catholicorum declarandas, & errores Sectariorum refellendos plurimum faciunt. Demum plerique omnes veteribus fere hæreticorum erroribus se impendunt refutandis: nec ad recentia Sectariorum effugia, & ad excogitata de novo errorum suorum fulcimenta se extendunt, cum hisce priores tempore extiterint, quæ tamen nec pauca sunt, nec talia, ut absque illis everfis Catholica veritas manifestè appareat hæreseos triumphatrix.

III. Propter hæc aliâque P. Laurentius Forer (vir è Societate nostra primis in Germanica hæresam Dominicoribus haud immeritò annumerandus) inter innumeros controversiarum libros unum optari posse sapienter advertit, qui scilicet materias omnes hoc tempore controversas cum suis quasque fundamentis gratâ brevitate ac claritate complecteretur. Atque ad hunc talem conscribendum ipse jam se accinxerat, sed mors calamum ei cum vita, eripuit, & ad celestia æternaque præmia pro maximis suis laboribus & meritis prope Octogenarium evocavit. Ne autem pro-

positum tam laudabile atque Ecclesiæ Catholicæ tam utile in tumultum cum illo inferretur, id mihi sumpsi executioni mandandum, postquam eisdem P. Laurentij nutu à Superioribus è Scholastica Theologia ad Polemicam sui translatus, & ad docendas Controversias Fidei tum Monachij in Germania, tum in Italia Romæ applicatus, ubi in præsentis libro elaborando hunc mihi scopum præfixi.

Methodus.

IV. Imprimis statui omnes omnino materias Theologiæ Polemicæ uno libro complecti, qui tamen mole suâ mediocrem Tomum non excederet; etenim viâ magis compendiariâ articuli fidei omnes, qui hodie in controversiam trahuntur, obscure quidem indicari, non autem dilucidè explanari possunt.

V. Tum Methodum selegi, ut opinor, commodissimam; nempe singulas controversias in duas partes dividendo; in quarum priore doctrinæ Catholicorum: in posteriore hæreticorum errores proponantur, & hi ex illis refutantur. Sic fiet, ut Lector utriusque Partis fundamenta probe percipiat, & prius veritates Catholicorum rite apprehendat, quàm hæreticorum erroribus phantasiâ impleat, quæ tenacitate suâ frequenter multum negotij facessit. Nomine autem *doctrina Catholica* non eam sempervolo intelligi, cujus oppositum error habetur in Fide: sed frequenter illam duntaxat, quæ à Catholicis doctoribus communior & verior censetur, & asseritur.

VI. Deinde maximam moderationem habui tam in probandis, quàm refutandis rebus, ut non nisi selecta, certa, atque indubitata testimonia Sac. Scripturæ, Conciliorum, ac Patrum adducerem, & graviora solum rationum momenta adungerem, ut ita intra gratam brevitate ac soliditate me continerem; si tamen Lector abundantiorum subinde doctrinam cuperet, ne illius desiderio deessem, plerumque ad finem Authorem nominavi, qui copiosius de eadem materia tractans videri possit.

VII. Postea pro Doctrinis Catholicis eos præsertim Authores post Sac. Script. Concil. & Patres allegavi, qui facilius & maximè in Germaniâ haberi possunt v. g. D. Thomam Aquinatem, Franciscum Suarezium, Gabrielem Vasquezium, Gregorium Valentiam, Adamum Tannerum, Martinum Esparzam, Cornelium à Lapide, Jacobum Tirinum, Cardinalem Robertum Bellarminum, Martinum Becanum, Ill. mos & Rev. mos Adrianum & Petrum de Wallenburch, Jacobum Kellerum, Laurentium Forerum, Card. Boronium in Hist. Eccles.

Eccles. Efti præter istos plurium aliorum doctissimis libris usus fuerim. Errores autem hæreticorum eorūque explicationes ac probationes sumpsi præcipuè ex Ioanne Gerhardsi Doct. Ienensis de doctrina Evangelica Confessionis Augustinæ. Guilielmo Amelio Calviniano Theologiæ apud Frisios Professore contra Card. Bellarminum, quem scutrititer medio digito in titulo libri intendens vocat Eneivatum. Menone Hanneken Superintendente Lubecens, cuius Irenicū Catholicō-Evangelicū in vernacula lingua ante paucos annos per aliūm librum Monachij impressum refutavi. Petro Molinæo Professore Sedanensi, & Jacobo Hailbrunner; quorum ille Calvinista Librum de Papatu novo: iste verò Luthèranus de eodem Papatu non-catholico scripsit. Atque ex alijs, qui recentissimè vel univèrsim de omnibus articulis hodie controversis: Vel particulatim de certis solūm materijs tractarunt, quorum posteriorum particulares tractatus permultos in præsentia adhibui.

VIII. Denique ex omnibus, quæ apud Advresarios legi ac reperi, nihil profus relatu dignum dissimulavi, sed omnia argumenta, quibus suos falsiunt errores, fideliter proposui, apertè respondi, ac validè rejeci, ita ut quilibet æquus rerum arbiter, & suæ cupidus æternæ salutis luculentè tam Catholicarum doctrinarum veritatem, quam errorum hæreticorum falsitatem perspicere possit. Solūm à mendacijs, criminationibus, calumnijs, & quibuscunque injurijs (quibus Sectariorum libri scatent, uti expressè & velut digito nonnunquam ostendo) me abstinui, ut vel ex solo modesto, Christiano, ac Religioso scribendi modo Veritas Catholica eluceat, quæ ad sui agnitionem & acceptationem mendacibus verborum phaleris vestiri non indiget, solo suæ puritatis candore longè pulcherrima & amabilissima. Hæc de ratione scribendi hujus Theologiæ Polemicæ; ex quibus satis liquere arbitror, me illam moliendo actum non agere.

Objectum Operis hujus Polemicæ.

IX. Objectū hujus libri seu Theologiæ Polemicæ est Sancta Romano-Catholica Fides contra hæreticos asserenda, defendenda, stabilienda. Nam *huic scientiæ*, inquit S. Augustinus lib. 14. de Trinitate c. 1. *tribuitur id, quo Fides saluberrima gignitur, nutritur, defenditur, roboratur.* Unde facile, Necessitas, & Præstantia ejusdem Theologiæ Polemicæ apparet. Quid enim ista utilis ad venenū hæresum & lethiferos Sectariorum errores evitandos, sanamque doctrinā retinendam? Quid eadem magis necessarium ad sacram Christi Fidem, unicam Salutis æternæ viam, concipiendam, fovendam, conservandam, propagandam, &c? Tolle Theologiam Polemicam, mox malæ bestię, hæreses, inquam, Fidem discerpent. Quid demūm præstantius, quam pro DEI optimi maximi majestate & gloria, pro Sanctorum cultu & honore, pro Animarum Humanarum salute & æterna felicitate, pro Sacrorum omnium sublimitate & æstimatione stare, pugnare triumphare? quod felicissimè & invictissimè præstat Theologia Polemica.

Cum igitur hæc ita se habeant, aliquid prius de ipsa sacra Fide præmitti oportet, ne hujus Nomen, Essentiam, Objectum, ac Proprietates silentio prætereamus, cujus solius causā cætera omnia adeo laboriosè fuerunt pertractata. Itaque

Nomen & Essentia Fidei.

X. Nomen Fidei, etiam varias habeat significaciones, præcipua tamè videtur esse, quæ sumitur pro credulitate sive assensu fundato in testimonio dicentis; quia acceptio ista valde usitata est non tantum apud Latinos, quibus fidem habere, adhibere, & tribuere dicenti idem est, quod credere, sed etiam in scriptura & Patribus; quidquid ex hæreticis nonnulli contradicant cum Melancthone in locis Communibus. Cicero lib. 2. de divin. insanorum Visis, ait, *fides non est adhibenda.* S. Augustin. lib. de Spirit. lit. c. 31. *Aliter, inquit, dicimus, non mihi habuit fidem, aliter, non mihi servavit fidem; Nam illud est, non credidit, quod dixi: istud, non fecit, quod dixit.* Atque in hac principali significatione Fides à D. Paulo ad Heb. 11. v. 1. dicitur: *Substantia rerum sperandarum: argumentum non apparentium.* Quod dictum Paulinum, etiam non sit definitio exacta, est tamen commoda, cum in posteriore saltem sui parte omnia essentialia involuat, & hunc contineat sensum: *Fides est assensus certus & infallibilis, quo assentimur rebus non apparentibus; supple propter auctoritatem DEI obscure revelantis, ut rectè Suarez Tom. de Fide, & communiter alij Theologi.* Hæc Fidei Essentia & Natura ex objecto ejusdem clarescit. Itaque.

Objectum Fidei.

XI. Objectum Fidei divinæ Materiale ex communi Auctorum est id omne, quod propter Veracitatem & Revelationem Dei creditur, adeoque Ens tam Naturale quam Supernaturale; tam negativum, quam positivum, tam obscurum, quam aliunde clarè cognitum; hæc quippe omnia fide divinā ob dictam Veracitatem & Revelationem DEI obscuram creduntur, de quorum proinde veritate, ut substant tali Testimonio dubitari neutiquā potest, cum Deus nulla Potentiā vel per se, vel per alium fallere aut mentiri queat. Nam *non est DEUS quasi homo, ut mentiatur, nec ut filius hominis, ut miteretur.* Num. 23. v. 19. *Est autem DEUS verax, omnis autem homo mendax.* Rom. 3. v. 4. In quibus locis non præcisè agitur de actuali commissione mendacij, sed de potestate quoque mentiendi; quia Deus totus diversus est ab homine, & quidem per ea, quæ cuique illorum peculiaria ac propria sunt. Atqui Soli Deo proprium est ac peculiare, non posse mentiri; etenim actū & ipsā non mentiri commune fuit alijs. Quo sensu hunc locum explicat S. Ambrosius Lib. 6. epist. 37. In prædictis etiam locis non tantum agitur de veracitate DEI per seipsum, sed etiam per alium, ut ex communi aliorum docet Suarez Tom. cit. de Fide D. 3. Sect. 5. num. 12. quia agunt de locutione, quæ Deus locutus est per os Sanctorum, per Prophetas scil. Apostolos, & Angelos tanquam suos Ministros & Vicarios.

XII. Objectum Formale Fidei divinæ adæquatum est Deus summè Verax ac Revelans. Itā S. Thomas 22. Q. 1. art. 1. & Q. 5. art. 3. Albertus, Bonaventura, Valentia, Suarez, Tanner, Gammacheus, Mendoza, Arriaga, Oviedo, Esparza de Fide Q. 16. & 17. & cæteri Theologi communiter. Haber doctrina hæc duas partes. Prima harum (Deum scil. esse veracem, & sic objectum formale fidei) ut ritè intelligatur, advertendum, per Deum summè veracem, seu quod idem est, per primam Veritatem tanquam Motivum Fidei intelligi

belligi duplicem perfectionem DEI; unam ex parte intellectus, per quam Deus habet, non posse falli in cognitione objecti: alteram ex parte voluntatis, per quam Deus habet, non velle, nec posse mentiri; totum enim hoc in Deo summè verari includitur, & quovis deficiente nutaret fides nostra, ut bene notant Suarez D. 3. S. 4. n. 7. & alij Theologi.

Probatur jam eadem pars I. ex Sac. Script. I. Ioan. 5. v. 10. *Qui non credit Filio, mendacem facit eum, quia non credit in testimonium, quod testificatus est DEUS de Filio suo.* Ergo credimus propter veracitatem DEI; huic enim opponitur mendacij capacitas; quam Deo non credendo impingimus. Probi. 2. ex Patribus, quorum plura testimonia congerunt Valentia de Fide. Q. 1. p. 1. & 4. atque alij citati. Sufficiat nobis D. Dionysius, qui cap. 7. de div. Nom. ait: *Fides est circa simplicem & semper existentem veritatem.* Parb. 3. ratione. Quia ille, qui Deo aliquid revelanti non crederet, injuriam ei faceret, idque non alià ratione, quam, quod sic ostenderet, se in eo non agnoscere summam veracitatem, ob quam moveri debeat, ut ipsi testificantur firmiter credat. Ergo ratio movens ad credendum erit Veritas DEI testificantis.

XIII. Secundà pars ejusdem doctrinæ (nempe DEUM revelantem esse & pertinere ad objectum) idem Probi. I. ex Sacra Script. quæ aliquoties significat, mysteria fidei esse credenda propter hanc causam, quia *DEUS ea revelavit, enarravit, testatus est,* ut Matth. 16. v. 17. Ioan. 1. v. 18. I. Ioan. 5. v. 6. I. Thessal. 2. v. 13. &c. Probi. 2. Auctoritate Patrum, quorum testimonia habentur passim apud Doctores, & omnia expressè assensum Fidei in Revelationem & testimonium DEI reducunt. Probi. 3. ratione. Quia Auctoritas DEI nudè spectata non potest esse ratio assentiendi per fidem, nisi interveniat testimonium aliquod, mediante quo illa Auctoritas suo modo informat objectum materiale Fidei. Ergo Revelatio pertinet ad Objectum Formale, & quidem secundum omnem suam rationem, hoc est, tam Internam seu Activam, quam Externam seu Passivam. Prior est conceptus seu cognitio mentis divinæ de re aliqua ad credendum nobis exhibenda. Posterior sunt medià qualiacunque; quibus Deus suum illum conceptum nobis significat; etenim Sac. Scriptura ait, nos credere propter testimonium, enarrationem, verbum seu Revelationem DEI &c. quibus vocibus clarum videtur, quod utramque revelationem complectatur; passivam, quia loquitur de Revelatione, quæ mysteria Fidei innouerunt: activam, quia loquitur de revelatione, prout hæc est verè locutio DEI; illa autem passiva revelatio non potest esse verè locutio; nisi prout huic activæ, quam exprimit, substat.

Notitia prævia ad assensum fidei: Et Pia Affectio.

XIV. Antequam aliquis fide divinã credat aliquid objectum, cognoscere debet, illud esse tale, ut prudenter possit, & debeat credi omnino firmissimè, & certissimè, & super omnia. Nam ut docet S. Thomas 2. 2. Q. 1. art. 4. ad 2. *Non crederet quis, nisi videret, ea esse credenda vel propter evidentiam signorum, vel propter aliquid huiusmodi.* Ubi S. Doctor ad Fidei assensum prærequirit videre (hoc est, evidenter cognoscere) credibilitatem my-
riorum, ut cum interpretantur Cajetanus & alij

Theologi communiter, & conformiter S. Scripturæ Ioan. 15. v. 22. Ubi Christus de ijs, qui non credebant, ait: *nunc autem excusationem non habent,* scil. postquam fides in verum Messiam ex motivis exhibitis evidenter illis apparuit credibilis, & tamen non crediderunt. Unde colligitur, non credentibus locum esse excusationi, quamdiu evidentiã illa non habetur: & consequenter prærequiri ad assensum Fidei eliciendum evidentiã credibilitatis, ita ut intellectus judicet, oppositum hic & nunc prudenter, & secundum certam rationem esse prorsus incredibile; *qui enim citò credit, levius est corde.* Ecclesiastici 19. vers. 4.

XV. Mysteria Fidei nostræ Catholicæ esse evidenter credibilia, communis habet & indubitata Doctorum Sententia, idque conformiter Sac. Scripturæ Psal. 92. v. 5. *Testimonia tua credibilia facta sunt nimis.* Unde Matth. 5. v. 15. comparatur Ecclesia Civitati supra montem posita, quæ abscondi non potest. Accedit ratio, Quia si Mysteria fidei nostræ habent argumenta, quibus ostendi possunt, esse digna creditu, & credi debere, à quovis prudente, sunt evidenter credibilia. Atqui habent huiusmodi desumpta à Persona Christi Authoris sui: ab integritate & rectitudine Doctrinæ: à Sanctificatione Sæctorum Fidei nostræ Catholicæ: ex Miraculis tot & tantis omnibus retrò sæculis in confirmationem Fidei nostræ perpetratis: à modo, quo fuit Fides nostra propagata: ex constantia Martyrum prope innumerorum: ab excellentia & conditione eorum, qui nostræ Religionis fuerunt: ex vaticinijs & prophetijs: denique ex varijs capitibus contra Lutheranam, Calvinianam, & alias hujus temporis sectas. Ergo &c.

XVI. Præter motiva autem extrinsecã, de quibus diximus, & fuse ab alijs explicatur, ad suadendam ac capessendam prudenter fidem ab Instruttore propositam necessarium insuper est Lumen fidei, intelligendo per hoc specialem aliquam mentis illuminationem à Deo immisissam, quæ illa vel compleantur, vel cognoscantur habere hęc & nunc proposita vim faciendi mysteria Fidei evidenter credibilia. Ita communis doctrina Theologorum itidem conformiter Sacræ Scripturæ; Concilijs ac Patribus, è quibus pulcherrimè S. Augustinus lib. 15. de Civitate cap. 6. *Esi Deus ipse, inquit, Utens creaturã tibi subditã in aliqua specie humana sensus alloquatur humanos: nec interiore gratiã mentem regat, atque agat, nihil prodest homini omnis prædicatio veritatis.*

XVII. Ad prædictam evidentiã credibilitatis duplex sequitur ejusdem Iudicium. Remotum unum ac merè speculativum dictans, objectum propositum apparere evidenter credibile: Proximum alterum ac penitus practicum dictans, objectum hęc & nunc esse credendum, atque obligationem ad hoc adesse. Ita communiter Doctores; quia utriusque actus est diversum objectum; Prius enim iudicium versatur circa credibilitatem objecti, & videtur absolute naturale; quia non apparet, cur iudicium, quo aliquid dignum creditu censetur, debeat esse supernaturalè: Posterius verò versatur circa ipsum actum fidei, ejusque honestatem ut ponendam; Unde secundum substantiam suam est supernaturale, ut ex Concilijs & Patribus fuse ostendunt Scholastici. Ratio breviter sumitur ex eo, quod universim ad omnem volitionem supernaturalem prærequiratur cognitio proportionata, & ejusdem ordinis. Cur ergo
A 2 non

non etiam ad volitionem credendi supernaturalis.

XVIII. Nondum ponitur Actus fidei etiam posito credibilitatis iudicio (quod notitia prævia dicitur, & ab hæreticis etiam admittitur) priusquam interveniat pia voluntatis motio, quæ procedit à speciali quodam habitu in voluntate seu virtute infusa, quam *Piam Affectionem* vocare communiter Theologi solent. Itaque intellectus pendet à voluntate per actualem & positivum affectum imperante assensum fidei, à quo affectu Fides denominatur voluntaria & libera. Ita cum D. Thoma 22. Q. 1. cit. art. 4. Et Q. 2. art. 12. & alibi omnes Theologi. Prob. 1. ex Script. in qua passim supponitur, Fidem esse liberam, quod absque voluntatis interveniente motu esse non potest. Rom. 10. v. 10. *Corde creditur ad iustitiam*; Ubi nomine cordis intelligi voluntatem, notat D. Thomas ibi. Prob. 2. ex Concilijs, ex quibus Araucanum II. can. 5. dicit: *Initium fidei esse ipsum voluntatis affectum, eumque inesse nobis per inspirationem Spiritus Sancti corrigentem voluntatem nostram ab infidelitate ad Fidem*. Ubi Fides & infidelitas radicaliter ponuntur in voluntate. Prob. 3. ex Patribus, quos fuse adducunt Suarez, Valentia, & Tanner & Scholastici passim. Sufficiat nobis S. Ambrosius, qui in illa verba S. Pauli ad Rom. 4. v. 4. *Ei autem, qui operatur, &c.* Sic scribit: *Aut credere aut non credere, voluntatis est; neque enim cogi potest ad id, quod manifestum non est*. Prob. 4. Ratione desumpta ex natura ipsius intellectus. Nam actus Fidei est assensus obscurus & certus excludens omnem formidinem. Intellectus autem de se vi motivorum non determinatur sufficienter ad excludendam omnem formidinem. Ergo indiget ad hoc determinatione voluntatis, à qua licet veritas objecti non ponatur, nec augeatur, non tamen idcirco intellectus tantum remote movetur ab illa, hoc est, tantum applicatur ad consideranda motiva ad credendum inducentia; siquidem actus fidei proximè, postquam iam applicata sunt motiva, per actum voluntatis positivum imperatur.

Proprietates Fidei.

XIX. EX his, quæ hactenus de Objecto Formali, & Natura Fidei diximus, jam apparent quædam præcipuæ quasi Proprietates Fidei; nempe Libertas, Supernaturalitas, Certitudo, Necessitas &c. Libertas ex recens dictis constat, & omnis pluribus & manifestis testimonijs Sac. Scripturæ ac Patrum, quæ videri possunt apud Suarez de Fide. Disputat. & Sect. 6. quisque experientiâ clarâ coniicit, eâ se libertate inducere actum Fidei, aut huius suspensionem, ut lubet, quâ inducit applicationem intellectus ad considerandum vel hæc, vel illa objecta; quâ experientia nixus D. Augustinus cap. 2. de Prædest. Sanctior. cetera, inquit, *potest homo nolens; credere autem non nisi volens*. Quare quando assensus elicitur, aut vi voluntatis necessaria, aut etiam libera, non tamen cum plena deliberatione, non est verè & propriè Actus Supernaturalis Fidei, de qua Sacra Scriptura & Patres loquuntur.

XX. Supernaturalitas Fidei quoad Substantiam probari solet ex pluribus Scripturæ locis, ubi Fides vocatur donum DEI, & quod sine dono non sumus sufficientes ad credendum, ut oportet, qui textus syncerè ponderati suadent supernatu-

ralitatem quoad substantiam; etenim dicitur Fides esse donum, quo nos Pater cœlestis ad se trahit: & sine quo nemo venit ad Deum, nec illi placere potest. Ioan. 6. v. 66. *Nemo potest venire ad me, nisi eis fuerit datum à Patre meo*. Et ibi. v. 44. *Nemo potest venire ad me, nisi Pater, qui misit me, traxerit eum*. Hebræ. 11. v. 6. *Sine fide impossibile est, placere Deo*. Unde colligitur, hoc donum dari tanquam medium maximè & primariò necessarium atque ordinans ad vitæ æternæ consecutionem, in quo Scholastici ponunt Supernaturalitatem quoad substantiam. Ad hæc ad statum supernaturalem & Filij Adoptivi non solum pertinet, posse supernaturaliter operari per voluntatem, sed etiam per intellectum eliciendo operationes proprias Filij Dei, & quæ sunt fructus participationis Naturæ divinæ, adeoquæ radicentur in Gratia sanctificante. Ergo supernaturales sunt quoad substantiam non minus, quam Visio Beata, quæ succedit Fidei.

XXI. Certitudo Fidei communiter duplex assignatur. Una propria, intrinseca, & essentialis, quæ in eo consistit, actualis est naturæ, ut ei repugnet omnino falsitas etiam metaphysicè loquendo. Altera formalis & adhæsiva, quæ consistit non tam in connexione ipsius actus cum objecto, quam in firma adhæsione intellectus erga illud objectum. Assensus Fidei certitudine propria & intrinseca superat omnes alios actus naturales & evidentes, ut communiter tenent Scholastici. Prob. 1. ex Scriptura, quæ semper cum emphasi loquitur de certitudine fidei 2. Pet. 1. v. 19. *Habemus firmiorem propheticum sermonem*. 2. ex PP. quos copiose allegat Suarez D. 6. sect. 5. Sufficiat hic S. Augustinus, qui lib. 7. Confess. c. 10. *Facilius, inquit, dubitarem, me vivere, quam esse veritatem, quam audiui in corde*. 3. Ratione, quia actus fidei propter suam perfectionem, quam habet, ex natura sua petit, ne ullo modo producat, nisi objectum ita existat, ut exprimit. Et de hac certitudine intelligendi sunt Authores, quando Fidem vel comparant Visioni Beatificæ, vel supra omnem certitudinem naturalem extollunt. Nam Certitudo adhæsiva non requiritur in credente major, quam in alijs sit adhæsio alia, quæ non est ex fide. Sæpe enim hæretici & alij Philosophi adhærent suis erroribus aut veritatibus evidenter cognitæ tam firmiter, quam adhærent Fideles rebus fidei; & in ipso Fidei contingere potest, ut invincibiliter seductus circa mysterium fidei tam certò adhæreat errori, quam veritati; quamvis secundum rectam rationem, & debitam æstimationem Fides Catholica etiam certitudine adhæsivâ seu subjecti firmior esse deberet, quam fides humana; quippe æquum est, ut ille firmius credat, qui certius habet credendi motivum.

XXII. Necessitas Fidei universim permagna est. Nam omnes ratione Utentes, cuiuscunque sint Gentis, Sectæ, Conditionis, Loci, Temporis fidem necessariò habere debent ad Gratiam & Gloriam adipiscendam. Sic enim divina oracula se habent Heb. 11. v. 6. *Sine fide autem impossibile est, placere Deo*. *Credere enim oportet, accedentem ad Deum, quia est, & inquirentibus se remunerator sit*. Marci 16. v. 16. *qui verò non crediderit, condemnabitur*. Sac. Scripturæ consentiunt Patres, è quibus D. Gregorius 2. Moral. c. 33. *Nisi Fides, inquit, prima in corde nostro gignitur, reliqua quæque esse bona (bonitate ad Iustificationem & meritum vitæ æternæ requisita)*

non possunt, etiamsi bona videantur. Porro necessarium ad salutem duobus modis aliquid dici potest, scilicet necessitate Medij & Præcepti.

XXIII. Priori modo sive Necessitate Medij dicitur necessarium id, sine quo aliquis reipsa non potest justificari & salvari secundum ordinariam Dei legem; tamen quis invincibiliter, adeoque inculpabiliter ignoret, illud esse necessarium. Sic semper in omni statu Naturæ lapsæ necessarium fuit explicitè credere, DEUM esse, ac Remuneratorem esse, seu habere providentiam tum in hac, tum in altera vita. Nam cum Apostolus ad Heb. 11. cit. dixisset, *sine fide impossibile est, placere DEO*, id est, necessariò credendum aliquid esse ad Justitiam, Deique Amicitiam, & consequenter ad salutem obtinendam, determinare volens, quid necessariò sic esset credendum; statim subjunxit eod. vers. 6. *credere enim oportet accedentem ad DEUM, quia Est, & inquirentibus se Remunerator sit*. Ratio hujus est; quia illud necessariò necessitate Medij est credendum, sine quo etiam invincibiliter ignorato nemo adultus justitiam & salutem consequi potest. Sed talis est explicata Fides duorum illorum articulorum. Ergo, &c. Major constat. Min. Probat. Quia sine tali cognitione & fide non habemus notitiam ultimi finis nostri; Consequenter non possumus ullum actum supernaturalem circa illum elicere, multò minus actum charitatis, sine quo tamen nullus adultus saltem extra Sacramenta potest primam gratiam aut salutem consequi.

XXIV. Posteriori modo sive Necessitate Præcepti necessarium esse dicitur id, quod ex vi præcepti ad salutis consecutionem vel faciendum vel exequendum est, tunc Scil. quando adest facultas & occasio. Sic omnes Christiani tenentur credere explicitè omnes articulos, qui in vulgato Apostolorum symbolo continentur saltem quoad substantiam, ut constat ex varijs Concilijs & catechesi Pij V. ubi dicitur in principio, omnes scire & credere oportere ea, quæ Apostoli certis articulis comprehenderunt. Nam isti in diversas orbis partes discessuri composuerunt hoc symbolum, ut id juxta Christi præceptum docerent omnem creaturam, hoc est, omnes homines rationis capaces, antequam baptizarentur; sicuti piè semper & indubitatè post Sanctos Patres Clementem L. 7. Constit. Apostol. cap. 4. Irenæum lib. 1. contra hæres. c. 2. & lib. 3. c. 4. Epiphanium hæref. 68. Leonem ferm. 11. de Passione. Et Epist. 8. 13. & 25. Chrysof. hom. 12. de Symbolo. Ambros. L. 1. de Spiritu Sancto. Epistol. 81. & ferm. 38. Maximum hom. de tradit. Symboli, & alios tenuerunt S. Thomas 22. Q. 1. art. 9. & omnes Scholastici ac Catholici. Ergo omnes homines tenentur discere; alioquin frustra Apostoli obligarentur, id ita amplè & universim docere.

XXV. Præter explicitam fidem Symboli Apostolici omnes quoque in Lege Evangelica tenentur scire ea, quæ & communiter Christianis omnibus, & cuique juxta statum suum necessaria sunt ad rectè vivendum, ut docent omnes Catholici, habeturque ex perpetuo Usu Ecclesiæ, quæ hanc notitiam à singulis ante atque etiam post baptismum exigit, & planè status ac professio Christiana requirit. Imprimis igitur omnes adulti sic scire debent substantiam & rationem Sacramentorum Baptismi, Eucharistiæ, & Pœnitentiæ, & quæ ad eadem Sacramenta dignè recipienda sunt necessa-

ria: in cæteris verò Sacramentis idem opus erit, si quando quis suscipere eadem voluerit. Deinde scire etiam omnes tenentur modum legitime orandi DEUM, ac in specie etiam juxta receptum Ecclesiæ morem orationem Dominicam. Item præcepta Decalogi, & communia Ecclesiæ præcepta. Demum etsi non obligentur Christiani, ut omnia explicitè credant, quæ DEUS revelavit, sed sufficiat, si implicitè; attamen Fideles singulos paratos esse oportet ad credendum quidvis, quod Ecclesia sufficienter proponit credendum tanquam verum, ac de Fide, ita ut actum contrarium elicere minimè valeant, atque audeant; quippe prohibitum est, judicare, Ecclesiam in rebus fidei errare posse, cum ea rectè Paulo 1. ad Timoth. 3. v. 15. cit. sit. *Columna ac Firmamentum Veritatis*.

Oppugnatio Fidei ex Objecto hujus Formali.

XXVI. **C**ontra Naturam Fidei sic breviter explicatam, & potissimam atque essentialiorem ejus rationem, nimirum contra objectum Formale opponit se Joannes Musæus in Academia Jenensi Theologiæ Professor in altera sua de Ecclesia Tractatione non pridem edita assignans pro Objecto Fidei Formali ac Motivo Supernaturalem concursum & elevationem Objectivam. *Voluntas*, inquit num. 64. *supernaturalis concursus DEI elevata intellectum in assensum sui: & credendorum Revelatio divina movet: adeoq; supernaturalis ille concursus DEI ad ipsam rationem objectivam Fidei pertinet; voluntas enim cum ad res in Scripturis revelatas naturæ suæ mortuæ sit, non potest earum apprehensione ad ullum actum efficacem moveri citra illarum elevationem. Probat. Tum ex Sac. Scriptura. 1. Thess. 2. v. 13. dicit Apostolus: *Gratias agimus Deo sine intermissione, quoniam cum accepissetis à nobis Verbum auditus Dei, accepistis illud non ut verbum hominum, sed (sicuti est verè) verbum Dei, qui operatur in vobis, qui credidistis*. Item Matth. c. 7. v. 28. ubi dicitur, *Turbam fuisse doctrinam Christi percussam*. In his, ait Musæus, indicat Sac. Scriptura, à concursu supernaturali provenire vim ac virtutem Verbo Dei, & voluntatem inde percussam & elevatam movere intellectum in assensum Fidei. Ergo Objectum Formale & Motivum Fidei est Concursus supernaturalis & elevatio objectiva. Tum ratione; quia Revelatio divina in Scripturis per se nihil continet præter verba & res significatas. Ergo relinquunt, quod supernaturali Dei concursu elevata voluntas intellectum in assensum sui; & credendorum Revelatio divina moveat; adeoq; supernaturalis ille concursus ad rationem formalem objectivam pertineat.*

XXVII. Hoc argumentum mirè extollit Musæus thraconicè gloriando, quasi omnes hætenus Pontificij Scholastici ad lucis conspectum fuissent meri vespertilliones: ipse verò veluti genuinus Aquilæ pullus fixo solem obtutu aspexisset; unde jactabundus asserit, *commentum suum esse veritatem demonstratam, eamque liquidissimam, & vel ipsa solis luce clariorem*. Ego re bene lecta & expensâ argumentum illud nihil judico esse aliud, quàm hæreticam & recedam cramben, crassissimam ignorantiam, & chimæricas ineptias. Nec quisquam hoc miretur; plura enim similia argumenta ex Adversariorum scriptis & libris per Theologiam Polemicam occurrunt; siquidem

Prædicantes suis irretiti erroribus alia ex aliis deliramenta texunt, meris se verbis vanè pascunt, & syncerè audire ac discere veritatem nolunt.

XXVIII. Inprimis igitur argumentum Musæi dixi esse meam hæreticam & recoctam cramben. Quia profus idem est *concurfus supernaturalis, & elevatio objectiva* Musæi: ac *testimonium infallibile, sed occultum Spiritus divini, Calixti: vel publica Spiritus Sancti auctoritas in Verbo Dei Christianis omnibus communis, Riveti: vel Verbum sincerum secundum sensum Spiritus Sancti: vel anagogia certioratio interna de verbo Dei & hujus sensu: vel denique criterium, seu instinctus internus Spiritus Sancti*, quibus alii Calvinistæ & Lutherani agnoscere se jactant, quodnam sit Verbum Dei, & quis legitimus hujus sensus. Ostendamus sem in exemplo. Hæc verba Christi Matth. 26. v. 27. *Hoc est Corpus meum*, Molinæus, Amelius, Rivetus & alii Calvinistæ dicunt, esse verba DEI, sed significare solum Christum ejusque Passionem, corpus autem Eiusdem non ponere præsens. Cur hoc? quia, ajunt, Spiritus Sancti auctoritas omnibus Christianis communis ita nobis intus dicitur, nos certiorat &c. Gerhardus, Meno Hanneken, Hailbrunner, Calixtus & alii Lutherani ajunt itidem, esse verba Dei, & significare, ipsum Christi Corpus intimè præsens esse in sumptione, fierique consubstantiationem. Cur hoc? quia, inquit, Spiritus S. intus testatur, docet, notificat &c. Ad stipulatur Lutheranis suis Musæus. Cur ita? propter concursum supernaturalem & elevationem objectivam. Quid autem est hoc ab aliis diversum? nihil; Utique enim alii Sectarii in suo testimonio, auctoritate, certioratione, criterio, instinctu Spiritus Sancti actionem supernaturalem atque elevationem intervenire agnoscunt. Præterea motio voluntatis per concursum supernaturalem &c. vel est imperium voluntatis ex motivis credibilitatis surgens: vel etiam sola illustratio absque illis motivis credibilitatis: vel est percussio voluntatis intellectum moventis in assensum. Nihil horum dici potuit. Non primum & secundum, quod utrumque tenent Catholici; illud in hominibus; istud in Angelis. Si igitur tertium, recidit in privatum instinctum Spiritus Sancti, nihilque est aliud, ut dixi, quam hæretica & recocta crambe.

XXIX. Deinde dixi, argumentum Musæi esse crassissimam insectiam. Nam in omnibus Scholis Theologicis & Philosophicis notissimum est, & veluti primum principium, elevationem supernaturalem fieri non objective, sed effective, eamque nihil esse aliud, quam confortationem Potentiæ naturalis ad effectum altioris ordinis producendum, atque naturæ improportionatum. v. g. Intellectus noster, quia vi & virtute suâ visionem Dei producere in celo nequit, idcirco elevatur & proportionatur tali effectui per qualitatem supernaturalem, quam Theologi Lumen Gloriæ appellant. Sic etiam, quando voluntas Peccatoris elevatur ad contritionem aut amorem supernaturalem, quo ad justificationem disponitur, fit ea elevatio per concursum DEI extrinsecum & supernaturalem, quo voluntas, quæ naturalis est potentia, confortatur, atque effectui altioris ordinis proportionatur. Ecce in celo & in terra elevatio fit efficienter; ostendat Musæus, ubi fiat objective,

aut quis ex Patribus, Theologis, aut Philosophis hoc unquam docuerit?

XXX. Demum dixi, argumentum Musæi esse chimericas ineptias. Nam quid ineptius, quam obscurum illustrari per obscurum? libertatem astrui per necessitatem? in intelligendis scripturis, non intellectum, sed ipsas elevari scripturas? His & alijs ineptijs scæter opinio Musæi. Primum ostenditur. Num. 68. scribit Musæus, *Nulum Supernaturale posse viatori esse evidenter cognitum*. Ergo concursus supernaturalis additus voluntati est æquè obscurus, ac ipsa revelatio. Ergo obscurum illustratur per obscurum. Alterum ostenditur. Voluntas, quando v. g. eliciendus est primus actus fidei, non agit libere, sed juxta Musæum agitur ut instrumentum merè passivum. Ergo libertas assensus fidei astruitur per necessitatem voluntatis actæ. Ultimum ostenditur. Inauditum est, ipsas Scripturas, quæ sunt revelationes divinæ: & non potius homines ipsos elevari ad illas admittendas. Aut Scripturæ in se intentionaliter exprimiunt homines: & non vice versa homines in se intentionaliter exprimiunt Scripturas; easque assensu suo amplectuntur? Multa etiam creduntur extra Scripturas, v. g. quando Petrus Actor. 10. in mentis excessu per linthei descensionem & cætera ibi narrata fuit edocuit; Gentes ad Evangelium esse admittendas; idem dicendum de innumeris alijs ejusmodi raptibus & visionibus objectorum a parte rei non existentium, sed miraculose apparentium, ac si existerent, quibus plena est Apocalypsis. Ostendat nobis hic Musæus, quomodo Petrus aut Ioannes per concursum suum supernaturalem & elevationem objectivam tanquam per objectum formale elicerent assensum Fidei, & non moveat omnibus risum? Nos Catholici facile dicimus, visionem v. g. Petri reflexè cognitam & rite expensam prudenter factam esse credibilem, quod fit à Deo, & quidem in eum finem, ut tale objectum cognosceretur; inde voluntas imperare potuit intellectui, ut tali visioni seu illustrationi veluti rationi formali passivæ assensum præberet.

XXXI. Probationes Musæi nihil profus faciunt ad rem, & nequicquam evincunt contra Catholicos. Primæ Probationis Sac. Scripturæ 1. Thessalon. 2. v. 23. Sensus ex comuni Patrum & Interpretum est iste: Vos Thessalonicenses accepistis verbum auditus DEI, hoc est, prædicationis meæ, non, ut est verbum Ecclesiæ, vel Hominum, aut Angelorum, sed ut verbum DEI, qui additis prædicationi meæ signis ac prodigijs operatur in vobis fidem, & pericit in vobis gratias & beneficia sua, quæ per Evangelium seu Christum creditis obventura vobis. Quid, quæso, genuinus iste juxta Patres & Interpretes Sac. Scripturæ sensus quid facit ad concursum supernaturalem & elevationem objectivam? non solum non patrocinatur, sed etiam illi adversatur. Siquidem objectum Fidei Formale statuitur Verbum DEI ut DEI, non hominum, aut Angelorum. & per hoc DEUS operatur in Thessalonicensibus consensum fidei; postquam illud externis signis fecit evidenter credibile. Unde sic argumentari possumus. Quemadmodum Thessalonicenses ad fidem inducuntur & moventur ad assensum, ita nos Fideles inducimur & movemur. Sed Thessalonicenses inducuntur signis externis, ut objectum

male

male seu Dei verbum à Paulo prædicatum credibile iudicat: & per istud ad assensum Fidei movetur. Ergo & Nos Fideles sic inducimur & credimus.

XXXI. Secundæ Probationis ibidem ex Sac. Scripturæ Matth. 7. v. 28. Sensus est, turbam auditâ prædicatione & Sapientiâ Christi fuisse super doctrinam ejus admiratam; non autem dicit Evangelista, eandem turbam efficaciam prædicationis ejusdem, esse motam ad credendum, illum esse Filium DEI, promissum Messiam &c. Quid iterum iste Sac. Scripturæ sensus facit ad concursum supernaturalem & elevationem objectivam? Multi etiam sancti viri ferventi suâ prædicatione valde perculerunt animos auditorum, an idcirco illorum sermones postea typo mandati fuerunt Scripturæ divinæ? Tertia probatio nihil minus evincit, quam Supernaturalem concursum & elevationem objectivam. Esto enim, quod dicitur in Antecedente, Revelatio divina in Scripturis per se nihil contineat præter verba, & res per illa significatas; nunquid extrinseca motiva accedere possunt, quibus ita revelatio illa evadat evidenter credibilis, ut voluntas imperare possit intellectui assensum fidei eidem revelationi dandum? Ad hæc fatetur Musæus, ut diximus, supernaturalem concursum omni viatori esse obscurissimum, quomodo ergo in notitiam alterius ignoti trahere potest? Videatur Vitus Eberman in Trophæis Romanis S. Cathol. Ecclesiæ 4. sol. 22.

Partitio Operis Polemici.

XXXII. Restat Partitio Operis Polemici, quæ Rex dictis haud difficulter conijci potest. Nam cum Theologia Polemica versetur circa Sacram Romanæ-Catholicam Fidem tanquam circa Castrum summi momenti, extra quod nulli pater ad cælum via, ut hanc Fidem ab hæreticis malignè oppugnatam defendat, propaget, & fundamenta solidissima atque inex-

pugnabilia habere debet, quæ sunt Authoritas S. Spiritus per S. Scripturam loquentis: Item Authoritas Christi partim per suum Vicarium summum Pontificem, partim per totam Ecclesiam doctis. At verò cum sola Fides absque operibus neutiquam sufficiat, sicuti fundamenta in Castro sine vallis eductis frustranea sunt, opera quoque, quæ illam cæti valla circumdant, adesse, declarari que debent tum ipsamet, tum eorum principia, tum peccata, quæ bohis operibus opponuntur. Demum ut Castro bene provisum sit, varia subsidia ei necessaria sunt, quæ Fidei Catholice minimè desunt; hæc enim subsidia sunt Sacro Sancta Sacramenta; quibus abundantissimè, & magis quam ulli Castro, est fidei prospectum.

XXXIII. Itaque quæ hodie de Fide & Religione cōtrovertuntur, in præsentī opere Polemico in octo summos Titulos (qui tamen subdividi interdum possunt) redigemus, & agemus, I. de Sacra Scripturâ. II. de Christo. III. de Ecclesia tam in communi, quam in specie de Militante, Patiente, & Triumphante. IV. de Summo Pontifice ac Concilijs, quæ velut Corpus dependent ab illo tanquam Capite. V. de principijs bonorum operum, libertate scilicet & gratia. VI. de bonis operibus tam in communi, quàm nonnullis in specie VII. de oppositis illorū malis operibus ac peccatis VIII. denique de subsidijs eorundem bonorū operū seu Sacramentis. Singulas autē sub his titulis controversias eâ methodo tractabimus, quam ad initium hujus ingressus indicavimus. *Christus IESUS, Beatissima DEI Mater & Virgo MARIA, omnes Sancti Angeli ac Beati cæli Incole gratiâ ac favore suo ceptis nostris adsint, & ad finem præfixum ac fructum optatum feliciter perducant.*

* * *

☩:(IHS.):☩

CON.